
KRÓNIKA

ELHUNYT VASKO POPA – Számunk nyomdába adásakor érkezett a hír: Belgrádban 69 éves korában elhunyt Vasko Popa, a modern szerb költészet minden bizonnyal egyik legkiemelkedőbb egyénisége. A dél-bánáti Grebenacon született. Bécsben és Bukarestben tanult, majd a belgrádi egyetemen szerzett tanári oklevelet 1949-ben. Hosszú időn át a belgrádi Nolit kiadó szerkesztője volt. Költőként az ötvenes évek elejétől volt jelen az irodalomban, és Mi-odrag Pavlovićtal együtt a modern szerb költészet megteremtőjeként tartják számon. Nyolc kötetben közreadott verseit, amelynek legfőbb jellemzője a groteszk és a képzeletbeli egyfajta finom ötvözete, mintegy húsz nyelvre fordították. *Kora* (Kéreg) című 1953-ban megjelent első verseskötete címadóul szolgált annak a tíz évvel később a Forumnál napvilágot látott kötetnek is, amelyet Pap József állított össze. *Ostromlott derű* címmel a budapesti Európa könyvkiadónál is jelent meg kötete. Versei megtalálhatók valamennyi magyar nyelvű jugoszláv költészetet bemutató antológiában, a *Napjaink énekében*, a *Kiásott kardban* és *A madár árnyékában* is. Költészetét nálunk legtöbbször Ács Károly, Fehér Ferenc és Pap József fordította, tanulmányokban pedig elsősorban Bori Imre és Bányai János foglalkozott költészetével. Folyóiratunkban is a legtöbbet fordított szerb költő volt, 1987-ben *A kis doboz* című versciklusát Ács Károly fordításában különnyomatként is kiadtuk. Költészetének értékelésére még visszatérünk.

POSZTUMUSZ ELISMERÉS MILOŠ CRNJANSKINAK – A Budapesten két évvel ezelőtt alapított Jakov Ignjatović Alapítvány kuratóriumának döntése szerint az 1990. évi dí-

jat Miloš Crnjanski kapta posztumusz *Örökös vándorlás* című regényéért. A regény, mint ismeretes, a szerb népvándorlást örökíti meg, azt az eseményt, amelynek tavaly volt a háromszázadik évfordulója. Az alapítvány életműdíját Borislav Pekić érdemelte ki *Pisma iz tuđine* (Londoni levelek) című könyvével. Ugyanilyen díjat kapott Petar Milošević (Milosevics Péter) magyarországi szerb költő *Szentendrejski triptih* (Szentendrei triptichon) című verseskötetéért.

A szerb népvándorlás évfordulója alkalmából elismerésben részesült Mladen Leskovac akadémikus a magyarországi szerb irodalom és szerb–magyar irodalom komparatistikai kutatásai terén elért eredményeiért és Dejan Medaković belgrádi egyetemi tanár a magyarországi szerbség művelődési hagyományainak feltárását magában foglaló munkásságáért. Hasonló elismerésben részesült Stanko Korać zágrábi irodalomtörténész, valamint az újvidéki Matica srpska és priština Jedinstvo könyvkiadó Jakov Ignjatović műveinek tizennégy kötetes kiadásáért.

Ide kívánkozik az a hír is, hogy december elején a belgrádi Nemzeti Könyvtár előcsarnokában megrendezték A magyarországi szerbek élete című dokumentumkiállítás, amelyet Stojan Vujičić nyitott meg.

DRÁMA- ÉS SZÍNHÁZTÖRTÉNETI KONFERENCIA – Az újvidéki Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete szervezésében tartották meg december 19-én azt a magyar dráma- és színház-történeti konferenciát, amelyet a magyar nyelvű színjátszás és Katona József születése bicentenáriuma alkalmából szenteltek. A kilenc felkért hozzászóló közül hatan a *Bánk*

bánnal foglalkoztak. Bori Imre Petúr bán szerepét vizsgálta Bánk bán sorsának alakulásában, s úgy látja, Katona drámája címszereplőjének tragédiáját Petúr okozza. Petúr az igazi intrikus a történetnek, ő irányítja Bánk és Melinda sorsát is. Fehér Katalin motívumvizsgálatot végzett, melynek alapján különösképpen a tragédia egyik legtöbb vitatott helyét, az 5. felvonást látja, értelmezi másként, mint az eddigi szakirodalom. A megbomlott harmónia visszaállításának felvonása ez a referens értelmezése szerint, s ebben az olvasatban Endre király sokat vitatott szerepe is másmilyen, új dimenziót mutat. Káich Katalin a bácskai és bánáti városokban – Szabadkán, Zomborban, Újvidéken, Zentán, Nagybecskerekén – tartott *Bánk bán*-előadások recepcióját ismertette sok érdekes kritikai észleletet idézve, elsősorban pedig az olasz Salvini *Bánk bán*-előadásának becskereki visszhangjáról írt részletesen. Gerold László a *Bánk bán* modernségét vizsgálta az előadások alapján. A fordulópontot, mely után legklasszikusabb drámánkat a romantikus nemzeti hagyománytól eltérően korszerűen viszik színre az 1970. évi Nemzeti Színház-beli felújításban látja. A dolgozat az előzményekkel és a *Bánk bán* további színpadi sorsával is foglalkozik. Papp György Katona művének szólasanyagát vizsgálta, s arra a rendkívül fontos, újszerű felismerésre jutott, hogy a legtöbb szólás – képes, burkolt beszédet – Petúr bán és Biberach szövegében fedezhetjük fel. A dolgozat külön foglalkozott néhány műbéli szólás értelmezésével s történetével is. Orosz László Kecskemétről A Bánk bán útja 1848. március 15-éig címmel írt dolgozatot. A konferencia második felében minden dolgozat más-más területről készült. A budapesti Dávidházi Péter a magyar Shakespeare-kultusz és a színházi közönség sokrétű kapcsolatáról szolt. Jung Károly a drámaelemzésben szokatlan aspektusból vizsgált két 19. századi művet. A folklórelemek szerint vetette össze Munkácsi János Garabonciás diákját és a horvát Tituš Brezovački darabját a *Matijaš Grabančijaš dijakot*. Végezetül pedig Bányai János mai szerző, Nadas Péter három könyvének – Szintér, Nézőtér, Játéktér – alapján foglalkozott a térelmény kérdésével és a színjátszó stílus korszerűsítésének igényével, lehetőségeivel. Tartalmas vita zárta a konferenciát, melynek anyaga az Intézet Tanulmányok című évkönyvének következő, 1991. évi füzetében fog megjelenni. (G)

AZ ISMERETLEN KONJJOVÍC – Ezzel a címmel nyílt kiállítás Zomborban, amely a 94.

évében járó festő ifjúkori munkáit mutatja be: ötvenöt festményt, rajzot, vitrázs- és szőnyegtervet, valamint Garcia Lorca Várnászához készített díszletterveit. A kiállítás anyagának zöme századunk tízes és húszas éveiből való, és most látható először a közönség.

RÖVIDPRÓZA-ANTOLÓGIA – David Albahari és Mihajlo Pantić – nyilván annak mintájára, hogy az Egyesült Államokban századunk elejétől kezdve folyamatosan jelennek meg hasonló kiadványok – összeállították és a Gornji Milanovac-i Dečje novine kiadónál megjelentették az 1989. év legjobb rövidprózából készült irodalmi antológiát. Az antológia huszonkét szerző novelláját tartalmazza. Csúpnán a szerbhorvát nyelvterületet öleli föl, s nem ad betekintést a szlovén és a macedón, valamint a nemzetiségi irodalomakba sem.

A JEL SZÍNHÁZ ÚJ BEMUTATÓJA – A kanizsai Nagy József által Franciaországban vezetett Jel színház, amely az elmúlt évben nagy sikerrel játszotta Európa-szerte A kormányzó halálát, a Pekingi kacsá és A hét rinocérosz című darabot, újabb bemutatót tartott. Az idő komédiája címmel Csáth Géza életéhez és művészetéhez kötődő darabot állítottak színpadra. Zenéjét Kovács Tickmayer István újvidéki zeneszerző komponálta, s az előadásban zenekarával, a Formatio együttesel lép föl. A párizsi mozgásszínház e darabját előreláthatólag márciusban láthatja a vajdasági közönség.

ÁTALAKULÁS ELŐTT A VAJIDASÁGI ÍROEGYESÜLET – „A Vajdasági Íróegyesület elnökségének utóbbi néhány ülése létszámbeli hiány miatt elmaradt, ezért a nemzetközi együttműködés keretében előirányzott külföldi utazásokra sem tudtak senkit elküldeni, továbbá azokban a kérdésekben sem született döntés, amelyek legközvetlenebbül érintik az alkotók érdekeit” – tudósít a Magyar Szó a decemberi értekezletéről, s idézi Vojislav Despotov elnök szavait, miszerint a múlt évi Írókarsván teljes kudarccal végződött, mint ahogy az íróegyesület által szervezett tanfolyamokat és az íróegyesület közlönyét is teljes közöny fogadta. Az íróegyesületben hiányzik az egyetértés, s ezt az is bizonyítja, hogy az elnökség három tagja benyújtotta lemondását.

Mindez szükségessé teszi az átalakulást és az új munkaformák megtalálását. Erről lesz szó egyébként a január végére tervezett közgyűlésen.